

var den danske kirkepolitiske Vej, det var den grundtvigske, det var den, som i Virkeligheden ogsaa Vilhelm Bech, Indre Missions Høvding, ansaa for den rigtige. Vilhelm Bech var ligesom Grundtvig en afgjort Modstander af en repræsentativ Kirkeforfatning, han sagde det tidt nok, han priste Grundloven, fordi den havde givet Frihed for det danske Kirkefolk, Frihed for alle Strømninger og Bevægelser, ikke mindst for den, han blev Fører for, den, som havde vokset sig stærk, havde udviklet sig i alle disse Aar. Der gik, saa vidt jeg erindrer, ikke en Grundlovsdag, uden at Vilhelm Bech ved sine kristelige Grundlovsmøder priste Grundloven. Han var vistnok ingen udpræget Demokrat i politisk Henseende, men han priste Grundloven for den Frihed, den havde givet, en Frihed, i Læ af hvilken den danske Indre Missions Bevægelse var vokset op, han vilde ikke nogen repræsentativ Kirkeforfatning, han og Grundtvigianerne holdt paa Frihed, og det, de forlangte af Statskirken og dens Styrelse, dens borgerlige Styrelse i 1901, dens parlamentariske Styrelse, var Frihed, Frihed for alle Strømninger, som havde deres Udspring i den luthersk-protestantiske Opfattelse, til at forme sig, som de vilde.

De var endnu anden og tredie Generation efter de Mænd og Kvinder i de gudelige Forsamlinger under Enevælden, som bebrejdede Enevoldsregimentet og Kirken Intolerance og Uniformitet. De vilde have Frihed til deres gudelige Forsamlinger, Frihed i Tyverne og Trediverne og Fyrerne til at dyrke Gud, som de mente det bedst, og til at samles hver i sin Kreds om den Gudsdyrkelse, enhver ansaa for den retteste. Det var det, man forlangte af Enevældens Kirke; det, man bebrejdede den, var, at den var intolerant, ufrisindet, tyrannisk og uniformerende. Det huskede Grundtvig endnu, og det huskede Vilhelm Bech, man var endnu ikke kommet ind i den Tid, da det, man bebrejder Kirkestyret; er dets Frisind, dets Tolerance. Nu er det fjerde—femte Generation efter den Slægt, og nu har man vendt det hele om og frygter for, at den parlamentariske Kirkestyrelse ikke skal være ufrisindet nok, man forlanger ikke nu Tolerance for sig selv, Frihed til at leve sit aandelige og kirkelige Liv, som man vil, man vender helt om og forekaster Kirkebestyrelsen, at den ikke tvinger andre til at være samme Opfattelse og til at leve samme kirkelige Liv som en selv, at man ikke uniformerer. Under Enevælden kæmpede man for Tolerance, nu kæmper man fra en vis Side indenfor Kirken for Intolerance i

den parlamentariske Kirkestyrelse, og da man frygter for, at man ikke kan faa denne Intolerance, er det, man vil ind paa en Kirkeforfatning, idet man saa haaber ad den Vej at kunne faa den fornødne Intolerance gennemført.

Harald Holm sagde Gang paa Gang som Repræsentant for den grundtvigske Kirkepolitik, at efter hans Mening var den borgerlige, den parlamentariske Styrelse af Kirken her i Landet den mest frisindede, som overhovedet kunde tænkes, fordi en parlamentarisk Kirkestyrelse i dette Land under vore særlige Forhold, med vor ejendommelige Udvikling, aldrig vilde gribe ind i de egentlig aandelige eller kristelige Spørgsmaal; der vilde være en Sky derfor, en aandelig Blufærdighed. Det er rigtigt, det er den aandelige Blufærdighed, der har bevirket, at en Mængde Mennesker, som godt kunde have skaffet sig Valgret til Menighedsraadene og kunde have haft megen Interesse deraf, at de alligevel har afholdt sig derfra; for der er her i Landet en udpræget aandelig Blufærdighed, Sky ved at røre ved Sager, som man alligevel ikke mener man er aandeligt berettiget til at røre ved. Saadan vilde en saadan Kirkebestyrelse efter Harald Holms Mening altid bære sig ad, og derfor priste han den parlamentariske Styrelse af Kirken. Det var ogsaa Venstres Program, at Lovgivningsmagten og den parlamentariske Styrelse skulde opretholdes overfor Folkekirkens Anliggender. Derfor priste Harald Holm dette. Det var en dansk Vej, en ejendommelig dansk Vej, det var en Vej, som var naturlig i Grundtvigs, i Søren Kierkegaards, i Vilhelm Bechs Fædreland. Den Vej, man nu er ved at komme ind paa, og den Vej, som den højtærede Kirkeminister ganske afgjort fører os ind paa ved dette Kirke-lovgivningskompleks, er den preussiske Statskirkes Vej. Han tager deraf, hvad han mener i Øjeblikket bedst kan passes ind i den danske Kirkeforfatning; han udelader det, han ikke sætter Pris paa, men han fører os i Virkeligheden ind i et Stykke preussisk Kirkeforfatning. Det er i hvert Fald den Vej, Sporene peger.

Under disse Forhold tror jeg, Tiden er kommet til skarpere og klarere end nogen Sinde tidligere at betone fra vor Side, at hvad vi vil, det er Kirkens Adskillelse fra Staten. Det er vort Program, vi har altid betonet det; det har kunnet skydes stærkere eller svagere frem paa den aktuelle politiske Dagsorden. Jeg tror, Tiden er kommet. Hvis dette Kirke-lovgivningskompleks skulde gaa væsentlig uforandret